

SĂMĂNĂTORUL

Redactor responsabil:
Dr. ENEA POPA
Redacția: Str. Petru Maior No. 7.
Administrația: Str. Gh. Coșbuc, 34

Foaie culturală-politică. Apare
săptămânal sub conducerea
unui comitet

ABONAMENTUL:
Pe an 100 Lei
Pe 1/2 an 50 Lei
Pe 1/4 an 25 Lei

LA ȘCOALĂ

Copilași mai buni ai satelor noastre pleacă în zilele acestea cu părinții lor spre orașe, ca să se înscrie la școli mai înalte, căci țara are lipsă de oamenei cu carte.

Și e așa de frumos, că țărani noștri înțeleg acest lucru!

Noi însă, cei bătrâni, avem datoria să arătăm căile cele mai potrivite, pe cari au să plece acești părinți.

E bună școala și de folos pentru țară și pentru neam.

Și, fiind noi stăpâni țării, avem datoria a-i pune la îndemână toți slujbașii, cari să o cârmuiescă după lipsele ei și spre binele nostru.

Un lucru însă trebuie să nu-l uităm, și mai ales acum, când începem un an nou de școală.

Țara nare lipsă numai de funcționari slujbași — ci mai are lipsă, ca cele mai cu venit ocupațiuni să nu rămână tot în mâna străinilor, ca până acum.

Altfel ne trezim, că numai cârmuim, dar nici de cum nu stăpânim această țară, pentru care totuși fiii noștri au vărsat mai mult sânge.

Să facem numai o mică socoteală, în care vom pricepe, cum stăm și ce avem de împlinit.

Bogățiile țării sunt ale noastre, căci noi Românii avem numărul cel mai mare de oameni și pământul țării, peste 30 din sută.

Al cui e însă banul?

Cine are în mână băncile cele mari, fabricile și meșteșugurile de tot elul?

Nu noi, ci străinii, fie dela noi, fie chiar din țări străine.

Și până când e așa, noi vom fi tot oboțași la străini.

Avem slujbele statului? Dar ian'să vedem ce — aduc aceste.

Dăm câteva pilde foarte grăitoare. Primarul orașului Reghinul săsesc — omn destul de mare, după cum îl socotesc sătenii noștri, ba și orașenii — are plată pe an 50940 Lei, zi cincizeci nouă sute patruzeci Lei, primnotarul orașului 47724, subnotarul 35760, ziaristul cel dintâi 24840 și fiecare în aceștia sunt așa de cuprinși cu ficiul lor, că nu le mai rămâne vreme pentru alte câștiguri.

Acum socotiți la fiecare măcar 2 copii de școală — în afară de Reghin. Le mai rămâne lor atunci ceva pentru cealaltă familie? Cât?!...

Să luăm alte ocupații de oameni, cari de obicei nu îi ținem așa domni.

O calfă de borbir — băiat de 16—17 ani — are la lună 400 Lei și mănare și cortel; la o prăvălie de piele are 1600 Lei la lună; la prăvălie de țeseri ori de haine cam aceeași; la tăbăcări (timăria) de cordovan 300—400 Lei și mâncarea și cortelul; la cismărie și rotărie tot cam așa.

La un fabricant de trăsuri 8 până la 10 Lei pe oară; la un mașinist mecanic și mai mult.

Faceți acum asămănare între slujbași și între meseriași și spuneți: n'au mai bună răsplătire în bani meseriași, când mai socotești, că slujbașii ajung la plată numai după 24 ani de viață, în care vreme părinții lor au cheltui o avere frumoasă cu școala, ce le — au dat-o', pe când meseriași intră în plată la 16—17 ani, de multe ori fără să fie cheltuiți pe școală aproape nimica.

Mai trebuie deci să stea pe gânduri sătenii noștri, când le dăm sfatul sincer și binevoitor să-și îndrume copilașii spre meseriile bănoase?!

În chipul acesta rămâne celor de-acasă ceva mai multșor, pământ și ce cumpără dela oraș, vor cumpăra dela frații lor, deci ne rămâne tot nouă! Nu-i așa? Și n'ar fi bine așa?...

Dar ni s'ar putea observa, din o parte sau alta, că noi oprim astfel copiii satelor dela carte.

Doamne ferește! Să meargă cu cartea înainte, dar numai cei mai buni de carte și cari prin aceasta nu sărăcesc cu totul casa părințească și pe frați, iar ceilalți s'apuce pe calea meseriilor și industriilor (fabrici), ajungând cu acestea la orașe, unde noi Românii am fost până acum tot coada, ori n'am fost de fel!...

Căci să știm că până când orașele le au cei de alt neam, tot ei sunt și stăpâni de fapt ai țării.

Cine are ochi de văzut să vadă!... Dar cu asta n'am gătat despre meserii, Avem încă multe de spus.

Și vom ținea în foaia noastră mereu la suprafață această cauză însemnată pentru viața poporului nostru.

Deocamdată am dat atât pentru începutul anului de școală, când se aleg căile vieții!... (A)

Vorbirea pâr. protopop Arion M. Popa

prin care s salutat în numele cetățenilor români din Reghin și jur adunarea generală a „Astrei” la ședința l. din 29 August:

Ce privește măreata azi peste Reghinul lui P. Maior și jurul lui!

Se scaldă nu numai în raze dulci de soare, ci și în ale culturii naționale, purtate de „Astra”-vechiul nostru far luminos pe marea neguroasă a trecutului.

În cavoul de lângă biserica lui Maior tresar azi osemintele scumpe ale Bar. V. Popp, văzându-se după 50 ani încunjurate iarăș de recunoștința „Asociațiunii”, al cărei mare prezident a fost în începuturile formării ei, și de recunoștința unui întreg neam prin cei mai aleși frunțași ai săi, cinstind în el de nou un mândru stegar din trecut, caracterul de aur, atât de necesar a se reliefa (a se scoate la vedere) pentru vremurile noastre, chinuite de cea mai grozavă criză morală!

Și par'că din negura veacului trecut ne apar pe rând: spiritul mare al unui P. Maior, citor al Românișmului în Reghin, însoțit de ale cucernicilor săi bravi negustori macedonâni: Marinoviciu, Bardoși, Vraciu, Munteanu, Mihailoviciu, fundatorii celui dintâi așecământ românesc în acest oraș nero-mănesc, biserica română unită, pavăză peste un veac nu numai a spiritului creștinesc, ci și al celui românesc în acest loc.

Le-urmează în mers ascendent (de înălțare) întemeietorul de școală națională Teodor Șerban Lupu, deschizând cuibul de lumină, la care se string cu zor fiii de iobagi români dinspre Câmpia mănoasă, ținută de vechii stăpânitori în izolare de lume, și din falnicii Carpați răsărițeni până sus la Tulgheșul și Bicazurile, cari căutau cu un ochiu vesel încoace, iar cu cellalt trist dincolo spre vechea Moldovă a fraților de un sânge, visând mereu căderea rampei și îmbrățișarea în voie a fraților despărțiți, destin istoric, hărăzit de Pronia cercească numai nouă, fericiți generație de azi!

Din zoala idealistă a acestei școli se desprind venerabilele figuri ale disparuților dascăli: Teslovan, Anca Dumbrava, Hârșan Manția, Crișan, Ciobotar, Bracula, Pascu, unii cu pregătire chiar în străinătate: la Praga, ca să se încheie cu venerabilul octogenar în viață,

inv. în. pers. G. Maior, de față aci în sală.

Spună, nu eu, ci înalții prelați români și mulțimea într'un șir lung a preoților, învățătorilor și cărturarilor acestor părți de țară — fără osebite de confesiune — ce au de a mulțami acestei modeste școli capitale — pe ale cărei bănci au șezut și ei și dacă ea s'ă achitat cu vrednicie, ori nu, de înalta ei misiune de-a introduce în tainele slovelor românești, pregătind generații după generații pentru școlile mai înalte din alte părți depărtate ale țării?!

Aci au sburdât ei în anii fericiți ai copilăriei, în jurul bisericii — legate de numele lui P. Maior, cel cu „Istoria ptu începutul Românilor în Dacia”.

Îndrumarea spre școala primară streină și cu această scăderea prestigiului școlii noastre — ajutată acum și din cassa alodială orașenească — începe abia cu întărirea regimului de dasnaționalizare a Stăpânirii trecute și s'a potențat mereu până la războiul mondial.

Ce-ar fi urmat în cel mai apropiat jur al Reghinului fără evenimentele istorice ale anului 1918 și următorii — mă înfior a mă și gândi!

A voit însă altfel Dzeu și vitejii noștri!

Azi suntem liberi în țara noastră — România „dela Nistru până la Tisa”.

Putem noi de acum odihni în acest ținut? Nu!

Am fi niște nemernici.

Pe lângă munca din trecut — de conservare — se deschid orizonturi noi mari largi-de muncă constructivă și mai intensivă în aceeași vreme.

Să complectăm clădirea culturii noastre aici la granițele Seciumii și cu armele oneste ale acestei culturi să cucerim și recucerim.

Iată pentru ce ne dăm bine seama de importanța serbărilor mărețe culturale, ce se desfășoară între noi acum și nu mai târziu!

Creдем, că cunoscuți mai bine după puterile și propunerile noastre de cătră cei ce ne onorează cu dragostea lor de frați, nu vom mai fi lăsați în izo-

larea, și uitarea de care atâta parte am avut în trecut!

Și cu aceste gânduri, în numele cetățenilor români din Reghin și jur vă zic: **Bine-ați venit, oaspeți!** „Astra” **mama noastră: vivat, creșcat, floreat!** (trăiească, crească și înflorească!)

Serbările „Astrei” la Reghin

Conductul etnografic

Unul din punctele cele mai frumoase ale serbărilor dela Reghin a fost, fără îndoială, conductul etnografic organizat de pâr. protopop Dumitru Antal.

În piață de dimineață se postase pâlcuri de bărbați, femei și fete îmbrăcate în haine de sărbătoare, căci doar ele erau chemate să arete iscusința mâinilor în cusuturi a căror veste a trecut de mult hotarele țării. Bărbații, alături de femei, aveau să ne dovedească, că țin cu tărie la bunele datini vechi. Eram ca'ntr'o panoramă. Aci erau bărbați îmbrăcați în cămeși albe împodobite cu cusuturi alese, dincolo fete gureșe cu fețe roșii ca bujorii câmpului, îmbrăcate în haine albe, împodobite și înzorzonate cu fluturi și pandlici de sclipeau ca soarele. Toate erau îmbrăcate în haine noue nouțe, scoase depe fundul lăzii, că, vezi, estea de se îmbracă numai la sărbători mari. Pe ferestre priviau streinii, mirați de ce pot face și Românii și privind cu oarecare teamă această mulțime de țărani, cari reprezintă adevărata noastră țarie ca neam.

Incepe defilarea sătenilor veniți la Reghin cu mic cu mare.

Toate satele se înșirue pentru plecare. În frunte vin flăcăii și fetele din Valea Mureșului de sus, a Gurghiului și Beicii, în rânduri de câte patru. Le urmează nunțile din Deleni și Căcuciu, cu colăcarii și neveste cari chiuie și strigă cât le ia gura. Înaintea tribunei steteau doi vornici cari nu lasă nunta să treacă și se iau la harță cu colăcarii și nunta nu poate trece până când colăcarii nu spun cine sunt și ce caută. Vin nuntașii în care trase de boi. Vin călușerii din Deleni cari joacă în fața tribunei. Un moșneag de 51 ani, cu numele Ioan Pinca, saltă și seinvârte și el ca un tinerel, Urmează comuna Hodac. Hodăcenii joacă: Roata. Răpa de jos și Jabenția vine cu turca.

Urmează vânătorii de urși, cerbi și mistreți, sub conducerea vestitului vânător Gavril Oltean. În fruntea vânătorilor merg semeți, ca legionarii lui Iancu, vânătorii Oltean, Mihai și Ionică Brăteanu, vânătorii de cerbi din Deleni. Doi vânători duc pe o rudă un mistreț, altul duce un viezune viu, altul o piele frumoasă de urs. Toți vânătorii poartă arme și căciuli, Trec cu pași grei și fețe aspre. Vin apoi pescarii din Lunca Bradului, Ibăneștii cu o piua, Susenii cu o șezătoare la desfăcut de cucuruz și Apălină cu o plută.

Frumos și bine s'a prezentat poporul la aceste serbări. Spre lauda lui, fie zis.

La sfârșit muzica militară cântă Hora și se încinge un joc de care n'a mai văzut Reghinul. A venit ploaia, care ne-a împrăștiat, că de nu mai jucam. Ne-am dus apoi la vetrele noastre mângâiați și mândri de ceea ce putem face.

Îndată după conductul etnografic s'a ținut ședința festivă a secțiilor literare și științifice. Sau ținut două foarte fru-

S'A DESCHIS CROITORIA „M. RADU”

specialist în pardesiuri și paltone. - Târgu-Mureș, Piața Regele Ferdinand No. 18.

moase conferințe pline de multe învățăminte bune și folositoare.

Înainte de-a începe conferențiarilor să-și desvolte conferințele, dl. președinte Vasile Goldiș salută cu căldură pe marele savant Dimitrie Gusti, profesor la Universitatea din București și directorul Institutului social român, care sosise în ziua a doua a serbărilor,

După aceea dl. medic Dr. Aurel Voina își desvoltă interesanta și foarte instructivă conferință despre: Valorificarea capitalului uman prin igiena națiunii. Urmează conferința dlui prof. Stanciu. Dl. prof. Stanciu nefiind de față, conferința dsale: „Pământul și istoria”, o citește distinsul secretar literar al Astrei, dl. Horia P. Petrescu.

E bine ca toată lumea să cunoască din cine este alcătuit Comitetul Central al acestei importante instituții culturale, care este „Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român” Astra. În acest scop dăm mai jos lista Comitetului central.

SIBIU:

Mitrop. Bălan, dr. Ilie Beu, general Boeria, dr. V. Bologa, dr. L. Borcea, dr. I. Bunea, Petru Drăghici, dr. N. Comșa, general dr. Moga, Ion Lapedatu, dr. G. Preda, dr. Oct. Rusu, Silviu Țeposu, Ion Vătășan, Nic. Togan.

CLUJ:

1. Agârbiceanu, dr. Al. Borza, dr.

Elie Dăianu, dr. N. Drăganu, dr. I. Lupas.

Membrii de drept:

Dr. Tib. Brediceanu, G. Bogdan-Duică, D. D. Călugăreanu, dr. O. Ghibu, dr. I. Hațieganu, dr. Iuliu Maniu, Ing. Hoiescu, T. V. Păcățeanu, dr. M. Șerban, dr. G. Vâlsan.

BLAJ:

Mitrop. Suciu, dr. I. Coltor, Al. Lupășanu, dr. Al. Rusu, I. F. Negruțiu, St. Roșianu.

SIGHET:

Dr. V. Chindriș.

SATU-MĂRE:

Dr. Eugen Seleș.

ORADEA-MARE:

Dr. Aurel Lazar, dr. I. Radu.

ARAD:

Dr. T. Botiș.

TIMIȘOARA:

Vălcovici, dr. At. Popovici.

LUGOJ:

Dr. Valer Braniste.

TURDA:

Dr. Val. Moldova, Petru Suciu.

BRAȘOV:

Dr. Nițescu Ciucea: Octavian Goga, Sebeșul săsesc: I. Simu.

nici acum nu pot merge acasă. Dar eu că am mașină de imblătit în ogradă. Al treilea are otavă nestrinsă și așa se continua șirul lung de tânguiri contra așteptării prea lungi. Alții mai capătă și câteva ghionturi, bagseamă așași la alegeri. Noroc, că un domn a făcut cunoscut, că oamenii cari n-au votat până acum, pot merge

acasă. Era ora opt și mai erau să voteze vreo-o 28 comune. S'au risipit cu toții blegi și ploași, că au pierdut o zi de vară și nau votat. Pentru ce nu, și cine a votat, știți D-Voastră mai bine ca noi.

Acum tot atât, ori cu capul pe piatră ori cu piatra de cap.

(s)

No. 1060. exec. 1925.

Publicație de licitație.

Subsemnatul executor judecătoresc prin aceasta publică că în baza deciziei No. G. 6001—1925. a judecătoriei de ocol Reghin în favorul reclamantului Creciuni Iluca al Blagi repr. prin avocatul Dr. Sam. Frankel pentru incassarea creanței de 800 Lei și acces. se fixează termen de licitație pe ziua 15 Septembrie 1925. orele 10 a. m. la fața locului în Toplița Romana unde se vor vinde prin licitațiune publică judiciară vaci, porc în valoare de 1200 Lei.

În caz de nevoie și sub prețul de estimare.

Reghin, la 15 August. 1925.

Olivér Ghelan,
executor judecătoresc.

No. 1057. exec. 1925.

Publicație de licitație.

Subsemnatul executor judecătoresc prin aceasta publică că în baza deciziei No. G. 6007—1925. a judecătoriei de ocol Reghin în favorul reclamantului Creciun Iluca al Blagi repr. prin avocatul Dr. Sam. Frankel pentru incassarea creanței de 3000 Lei și acces. se fixează termen de licitație pe ziua 15 Septembrie 1925. orele 4 p. m. la fața locului în Lunca Bradului unde se vor vinde prin licitațiune publică judiciară oii grajd în valoare de 16000 Lei.

În caz de nevoie și sub prețul de estimare.

Reghin, la 15 August. 1925.

Olivér Ghelan,
executor judecătoresc.

No. 1459 exee. 1925.

Publicație de licitație.

Subsemnatul executor judecătoresc prin aceasta publică în baza deciziei No. G. 5080—1915. a judecătoriei de Ocol Reghin în favorul reclamantului Balogh Vasile lui Vasile repr. prin avocatul Dr. John Korondy pentru incassarea creanței de

1250 Lei și acces. se fixează termen de licitației pe ziua 21 Septembrie 1925 orele 11 a. m. la fața locului în Periș unde se vor vinde prin licitațiune publică judiciară cai trăsura în valoare de 11000 Lei.

În caz de nevoie și sub prețul de estimare.

Reghin, la 29 augustus 1925.

Olivér Ghelan,
executor judecătoresc

No. 1629. exec. 1925.

Publicație de licitație.

Subsemnatul executor judecătoresc prin aceasta publică că în baza deciziei No. G. 4038—1925. a judecătoriei de ocol Reghin în favorul reclamantului Jacob Josif repr. prin avocatul Dr. Alex Ceusianu pentru incassarea creanței de 535 Lei și acces. se fixează termen de licitație pe ziua 1—a. Octombrie 1925. orele 3 p. m. la fața locului în Petelea unde se vor vinde prin licitațiune publică judiciară 1 casă în valoare de 30000 Lei

În caz de nevoie și sub prețul de estimare.

Reghin, la 8 Septembrie 1925

Olivér Ghelan,
executor judecătoresc

No. 1349. exec. 1925.

Publicație de licitație.

Subsemnatul executor judecătoresc prin aceasta publică că în baza deciziei No. G. 7830—1925. a judecătoriei de ocol Reghin în favorul reclamantului Weninger Carol repr. prin avocatul Dr. Joan Korondy pentru incassarea creanței de 1500 Lei și acces. se fixează termen de licitație pe ziua 16 Septembrie 1925. orele 8 a. m. la fața locului în Reghin unde se vor vinde prin licitațiune publică judiciară cai, trasura în valoare de 13000 Lei.

În caz de nevoie și sub prețul de estimare.

Reghin, la 23 August. 1925

Olivér Ghelan,
executor judecătoresc

Cu capul de pietri

Din zori de zi trotuarul orașelului nostru mișuna de oameni, ca un furnicar sgândărit cu bățul. Fețe sbârcite de nevoie luptei pentru traiu se îngămădeau în grupuri, ispitindu-se, că ce să facă și cui să încredințeze asigurarea bunului mers al gospodăriei. Fășii mari de hârtie, lipite pe ziduri, vestiau cu litere cât furnicile, sau cât nucile, cetățenilor pașnici numele candidaților. Pe o listă se chemau alegătorii să voteze cu semnul spicul în jurul cărui s'au strâns — după cum era de așteptat toți străinii iar Românului i'a rămas, ca și altă dată cele 2 unelte de economie coasă și seceră.

Ochi somnoroși clipeau în marea asta de capete omenesti, ca niște lămpașe aprinse în infuneric. Cu cât se înalța lumina zilei mai sus, cu atât ceața de a nu ști în cotro să o dai, cu cine să votezi, creștea mai tare. S'au văzut împrejmuiți, ca de un foc concentric, de toate părțile, pornit de frați contra fraților uniți cu străinii. Soarele sufla o căldură topitoare ca dintr'un cuptor, uriaș. Boabe mari de sudoare se prelingeau pe fețele oamenilor, mai amar decât la coasa și seceră. Nici o înghițitură de apă cu care să-ți astâmperi pojarul de sete. Oflături adânci și căs cături mari vesteau că rânza a gătat grăunțele de zdrobit și cere altele, că de nu, răznește pe gol și mite indoaiă mai tare de cât moțul dărcul pe ciurâr. În zădar se îndreaptă capetele spre cer, calculând timpul, că din depărtare nu se ivește nimeni cu merindea călduță. Toți se așează jos pe pietre, pe scările prăvăliilor, pe marginea de ziduri și-și

desfac gustarea dintr-o merindare, traistă sau altă împăturătoare românească.

Fețe râd vesele și gurile se deschid lacome la mămăliguța galbenă ca aurul. Ea își face drumul spre stomac în tovărășia brânzei și cașului. Nu așteaptă să fie bine amestecate ci trece noduri în pânțele, care urlă ca un lup. Mai alături pâine neagră ca pământul cu slănină bine afumată, așteaptă facă aceeași cale. Apoi poți mânca în tihnă? Pace bună, fraie. Dă-te la o parte, aci prăvălie, vine doamna, îl face atent patronul într-o limbă scâlciață, pe bietul consumator, aducându-i la cunoștință țări vorbelor cu vârful ghelei. Și cetățeanul ciulit își adună merindea și se trage la o parte. Sculați, mă, că vine mașina. Altă pacoste de a și strânge mâncarea și a te așeza mai la o parte, dar mâncarea se împușinează, fără să fie mâncat, că alunecă și ea cum era cărată dintrun loc în altul. Ce sar mai fi coșit puii mei de atâta mămăligă și malai.

Votarea curgea înainte cu cei care poartă mustețele răsucite, ca niște bondari. Sătenii în așteptare și au pus traistele sub cap și pe podul palmei au tras un somn dulce ca pe pie're. Câte unul se mai freca la la ochi, deșteptat de șuieratul răgușit al automobilului.

Se inserase de a binele, fără să ajungă la vot. Mulțimea neliniștită începea să se miște. S'auzia tot mai des strigăte să-i lase la vot, căs rupte de foame. „Ce mă fac eu domnule” — spunea un cioban — că miam lăsat om în loc cu 250 lei și

Nicolae Oprean
Târgu-Mureș

Ține în deposit: Delicatese (cașiuri, brânzeturi, unt presat, conserve, ciocolată și zaharicale) slănină, salam precum și tot felul de alimente conservate
— En gros — En detail —

S u c u r s a l a:
REGHINUL-SĂSESC
Piața Regele Ferdinand No. 57.